

1 Što u praksi znače koncepti „uzdržavanje“ i „obveza uzdržavanja“? Koje osobe moraju drugim osobama plaćati doplatak za uzdržavanje?

„Uzdržavanje“ znači sve što je nužno za prehranu, smještaj i odijevanje osobe. Ako je riječ o maloljetnom djetetu, uzdržavanje uključuje i obrazovanje i osposobljavanje.

U skladu sa zakonom sljedeće su osobe dužne plaćati uzdržavanje navedenim redoslijedom:

bračni drug ili bivši bračni drug

potomci

preci

braća i sestre

bliži srodnici dok je osoba kojoj treba uzdržavanje maloljetna

očuh i maćeha maloljetnog pastorka koji su se o njemu brinuli u trenutku smrti bračnog druga.

Uz navedene slučajeve u kojima je obveza uzdržavanja utvrđena zakonom obveze uzdržavanja mogu se i naslijediti (uzdržavanje kao nasljeđe određeno u oporuci) ili odrediti u ugovoru.

Općenito, materijalna pravila kojima se uređuju obveze uzdržavanja utvrđena su u člancima od 2003. do 2023. [Građanskog zakonika](#).

2 Do koje godine dijete može primiti doplatak za uzdržavanje? Postoje li različita pravila za uzdržavanje maloljetnika i odraslih osoba?

Dijete se može uzdržavati dok ne postane punoljetno. Djeca postaju punoljetna kad navršše 18 godina. U dobi od 16 do 18 godina dijete se može emancipirati brakom.

Postoje razlike između materijalnih propisa koji se primjenjuju na uzdržavanje djece i na uzdržavanje odraslih: uzdržavanje odraslih obuhvaća samo troškove prehrane, smještaja i odjeće, a uzdržavanje djeteta obuhvaća, uz navedene troškove, troškove obrazovanja i osposobljavanja.

Ako dijete, kad postane punoljetno ili se emancipira, odluči nastaviti osposobljavanje ili obrazovanje, može pokrenuti postupak radi uzdržavanja protiv roditelja. U tom slučaju uzdržavanje, uz troškove prehrane, smještaja i odjeće, obuhvaća i troškove obrazovanja i osposobljavanja. Razdoblje u kojem se ti troškovi plaćaju utvrđuje se sporazumom ili odlukom. U toj se odluci utvrđuje odgovarajuće trajanje razumnog razdoblja osposobljavanja ili obrazovanja.

U opisanoj iznimnoj situaciji kad odraslo dijete nastavlja s obrazovanjem, uzdržavanje odrasle osobe uključuje i troškove obrazovanja i osposobljavanja.

Konkretno, zakonom je predviđeno da, ako se uzdržavanje zatraži za odraslo dijete, do njegove 25. godine zadržava se iznos uzdržavanja utvrđen dok je dijete bilo maloljetno. U tom je slučaju roditelj tuženik taj koji mora dokazati da iznos uzdržavanja koji je utvrđen dok je dijete bilo maloljetno više nije potreban ili da je taj iznos prekomjeran jer je dijete postalo punoljetno.

Konkretno, materijalna pravila o uzdržavanju djece koja su maloljetna, odrasla ili emancipirana utvrđena su u člancima od 1878. do 1880. i 1905.

[Građanskog zakonika](#).

Propisi građanskog postupka koji se primjenjuju na utvrđivanje i provedbu uzdržavanja djece i odraslih također se razlikuju u nekim slučajevima.

Razlike između primjenjivih postupovnih pravila navedene su u odgovorima na pitanja 3. i 10.

3 Moram li se prijaviti ovlaštenom nadležnom tijelu ili sudu kako bih dobio uzdržavanje? Koji su glavni elementi tog postupka?

Odgovor na to pitanje razlikuje se ovisno o situacijama opisanim u nastavku.

Utvrđivanje uzdržavanja djeteta i uzdržavanja između bračnih drugova u slučaju izvornog sporazuma

O iznosu uzdržavanja mogu se dogovoriti obveznik uzdržavanja i/ili primatelj uzdržavanja. U slučaju uzdržavanja djeteta ili uzdržavanja između bračnih drugova stranke mogu zatražiti ovjeru sporazuma na sudu ili kod matičara (*Conservador do Registo Civil*), ovisno o tome primjenjuju li se sljedeće okolnosti.

U slučaju brakorazvodne parnice ipak se može postići sporazum o uzdržavanju maloljetne djece. U tom slučaju sporazum o uzdržavanju maloljetne djece mora odobriti sud u okviru postupka u kojem se uređuje ostvarivanje roditeljske odgovornosti. U sljedećem su podnaslovu opisani glavni elementi tih postupaka.

U slučaju sporazumnog razvoda sporazum o uzdržavanju između bračnih drugova i/ili o uzdržavanju maloljetne djece mora ovjeriti matičar. Za taj postupak, koji se može pokrenuti u bilo kojem matičnom uredu, isključivo je nadležan matičar. Kad je riječ o sporazumima o uzdržavanju djeteta, prethodno mišljenje mora dati državni odvjetnik na sudu u mjestu u kojem se nalazi matični ured pri kojem je pokrenut postupak. Ako se sporazum odobri, donosi se odluka o razvodu braka. Ako se sporazum ne odobri, postupak sporazumnog razvoda braka upućuje se sudu na kojem će se rješavati postupak sporazumnog razvoda. U tom je slučaju sud odgovoran ocijeniti i odobriti sporazume o uzdržavanju djeteta ili uzdržavanju između bračnih drugova.

Isti se propisi primjenjuju u slučaju zakonske rastave, proglašenja ništavosti ili poništaja braka.

Čak i ako nije riječ o postupku razvoda ili rastave, ako postoji sporazum, roditelji moraju sporazum kojim se uređuje ostvarivanje roditeljske odgovornosti ili bilo kakve njegove izmjene dostaviti na odobrenje matičnom uredu na način sličan onom prethodno utvrđenom.

Utvrđivanje uzdržavanja kad ne postoji izvorni sporazum**Roditelji uzdržavaju maloljetnu djecu**

U slučaju razvoda bez suglasnosti drugog bračnog druga određivanje uzdržavanja djece mora se zatražiti u okviru postupka skrbništva koji se vodi pred sudom radi uređivanja ostvarivanja roditeljske odgovornosti. Roditelji zatim mogu zatražiti odobrenje sporazuma o roditeljskoj odgovornosti. Ako takav sporazum ne postoji ili nije odobren, državni odvjetnik zatražit će uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti. Postupak se vodi pred sudom. Roditelje se poziva na sastanak na koji se mogu pozvati i maloljetnik i drugi srodnici. Ako se na sastanku ne može postići dogovor, sudac uspostavlja privremeni način za ostvarivanje roditeljske odgovornosti, a stranke se upućuje na mirenje ili specijaliziranu tehničku raspravu. Ako i dalje nije moguće postići dogovor, roditelje se obavješćuje o tome da moraju podnijeti podneske i dokaze. Sljede istraga, rasprava i presuda.

Isti se propisi primjenjuju u slučaju zakonske rastave, proglašenja ništavosti ili poništaja braka.

Uzdržavanje koje plaćaju roditelji ili druge osobe koje su obvezne plaćati uzdržavanje maloljetnog djeteta

Uzdržavanje maloljetnika može se utvrditi i u okviru postupka skrbništva radi uzdržavanja maloljetnog djeteta kad se, primjerice, mora pokrenuti postupak protiv osoba koje su obvezne plaćati uzdržavanje posebno za tu svrhu. Tim se postupkom može i prilagoditi prethodno utvrđeni način uzdržavanja. Postupak se odvija na sudu. Započinje zahtjevom popraćenim sljedećim dokumentima: potvdama kojima se dokazuje srodstvo ili veza djeteta i tuženika, ovjerenim

primjerkom presude kojom je prethodno utvrđeno uzdržavanje (ako je primjenjivo) i popisom svjedoka. Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Zatim se saziva sastanak kako bi se pokušao postići dogovor između stranaka. Ako se ne postigne dogovor, slijede odgovor na tužbu, saslušanje svjedoka, rasprava i presuda.

Uzdržavanje odrasle osobe ili emancipiranog djeteta

Postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe ili emancipiranog djeteta može se pokrenuti u bilo kojem matičnom uredu podnošenjem zahtjeva u kojem su navedene činjenice i pravna osnova. Zahtjev mora biti popraćen dokumentacijom s dokazima i u njemu se moraju navesti svi ostali dokazi. Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Ako on nema prigovora, zahtjev se smatra osnovanim i matičar odlukom utvrđuje uzdržavanje. Ako tuženik ima prigovor, matičar pokušava pomiriti stranke. Ako mirenje nije moguće, matičar priprema predmet i upućuje ga nadležnom sudu na sudski postupak.

Ako već postoji sudski postupak u okviru kojeg je za maloljetno dijete utvrđeno uzdržavanje, zahtjev za utvrđivanje uzdržavanja za dijete koje je u međuvremenu postalo punoljetno ili se emancipiralo spaja se s postojećim predmetom i rješava na tom sudu, a ne u matičnom uredu.

Između bračnih drugova i bivših bračnih drugova

Ako nema izvornog sporazuma, postupak za utvrđivanje uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova pokreće se pred sudom. Postupak je u obliku deklaratornog postupka koji je identičan postupku opisanom u nastavku koji se primjenjuje na uzdržavanje odrasle osobe.

Uzdržavanje odrasle osobe

Osim u navedenim slučajevima postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe pokreće se pred sudom (npr. zahtjev za uzdržavanje koji roditelj podnosi djeci). Postupak je u obliku deklaratorne presude. Počinje izvornim zahtjevom koji se podnosi sudu.

Stranka koja pokreće postupak mora navesti sud pred kojim se pokreće postupak, utvrditi stranke, navesti njihova imena, adrese boravišta ili registriranog sjedišta i, ako je moguće, njihova zanimanja i mjesta rada, utvrditi vrstu postupka, objasniti činjenice i zakonsku osnovu za pokretanje postupka te navesti svoj zahtjev i predmetni iznos. Na kraju zahtjeva navode se popis svjedoka i ostali traženi dokazi. Početnom zahtjevu moraju se priložiti dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi i punomoć ako stranku zastupa odvjetnik. U protivnom se može priložiti dokument kojim se dokazuje da je odobrena pravna pomoć.

Ako je imenovan odvjetnik, početni zahtjev podnosi se elektronički popunjavanjem obrasca koji je dostupan na internetskim stranicama [Citius \(mj.pt\)](http://Citius.mj.pt) u skladu s postupcima i navedenim uputama. Ako stranku ne zastupa zakonski zastupnik, ona može podnijeti zahtjev u sudskoj pisarnici na jedan od sljedećih načina: osobno, preporučenom poštom ili telefaksom.

Tuženiku se dostavlja sudski poziv. Ako se tijekom postupka ne postigne dogovor, slijede obvezne faze postupka – odgovor na tužbu, određivanje nadležnosti (*saneamento*), istraga, rasprava i presuda.

Ovisno o prethodno navedenim slučajevima postupovna pravila kojima se uređuje određivanje uzdržavanja:

kad je riječ o matičnim uredima, nalaze se u člancima od 5. do 20. [Uredbe sa zakonskom snagom br. 272/2001](#) od 13. listopada i člancima od 274.A do 274.

C Zakonika o državnim maticama

kad je riječ o sudovima, nalaze se u člancima od 45. do 47. [Zakona br. 141/2015](#) od 8. rujna 2015. (uzdržavanje djece) te člancima 548., 550. i dalje (osobe koje su obvezne plaćati uzdržavanje), člancima 931. i 994. (uzdržavanje bračnog druga čak i u slučaju rastave ili razvoda) i članku 989. (uzdržavanje odrasle ili emancipirane djece) [Zakonika o parničnom postupku](#).

4 Je li moguće podnijeti zahtjev u ime rođaka (ako jest, do kojeg koljena) ili djeteta?

U slučaju uzdržavanja maloljetnog djeteta zahtjev može podnijeti djetetov zakonski zastupnik, državni odvjetnik, osoba kojoj je povjereno skrbništvo ili ravnatelj obrazovne ili odgojne ustanove kojoj je povjeren maloljetnik. Državnog odvjetnika svatko može obavijestiti o potrebi za utvrđivanjem uzdržavanja djeteta (članak 45. [Zakona 141/2015](#) od 8. rujna 2015.).

U slučaju uzdržavanja pravno nesposobnih odraslih osoba postupak može pokrenuti njihov pravni zastupnik (članak 16. [Zakona o parničnom postupku](#)).

Osim u tim slučajevima pravne nesposobnosti, postupak povezan s uzdržavanjem odraslih osoba ili emancipirane djece mora pokrenuti sama odrasla osoba ili emancipirano dijete, pravni zastupnik kojeg su oni imenovali ili odvjetnik kojemu su dali punomoć za pokretanje postupka.

Međutim, zakonom je predviđena sljedeća posebnost u slučaju odrasle djece: roditelj koji preuzima glavnu odgovornost za plaćanje troškova odrasle ili emancipirane djece koja se ne mogu brinuti sama o sebi može zatražiti da drugi roditelj pridonosi troškovima hrane i obrazovanja te odrasle djece. Taj se doprinos može u cjelokupnom ili djelomičnom iznosu platiti odrasloj ili emancipiranoj djeci ako tako odluči sudac ili ako se roditelji tako dogovore (članak 989. [Zakona o parničnom postupku](#)).

5 Ako namjeravam pokrenuti sudski postupak, kako da znam koji je sud nadležan?

Uzdržavanje maloljetnog djeteta

Odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*) nadležan je za pitanja zaštitnih postupaka za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti i utvrđivanja uzdržavanja djece. Ako nema odjela za obitelj i maloljetnike, predmet se u načelu rješava na odjelu za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo Local* ili *Juízo de Competência Genérica*).

Mjesno nadležni sud utvrđuje se na temelju sljedećih pravila. U načelu je nadležan sud prema mjestu u kojem dijete ima boravište u trenutku pokretanja postupka.

Ako je djetetovo boravište nepoznato, nadležan je sud prema mjestu boravišta nositelja roditeljske odgovornosti.

Ako nositelji roditeljske odgovornosti imaju boravište u različitim mjestima, nadležan je sud prema mjestu boravišta osobe kojoj je dodijeljena skrb nad djetetom ili, u slučaju zajedničke roditeljske skrbi, osobe s kojom dijete živi.

Ako se bilo koji od postupaka odnosi na dvoje ili više djece istih roditelja kojima je boravište u različitim okruzima, nadležan je sud na čijem je području prijavljeno boravište najvećeg broja djece. Ako je sve ostalo jednako, nadležan je sud na kojem je pokrenut prvostupanjski postupak radi uzdržavanja.

Ako u trenutku pokretanja postupka dijete ne živi u Portugalu, nadležan je sud u mjestu prebivališta podnositelja zahtjeva ili tuženika. Ako i oni žive u inozemstvu i portugalski sud ima međunarodnu nadležnost, predmet rješava Odjel za obitelj i maloljetnike Okružnog suda u Lisabonu (*Tribunal da Comarca de Lisboa, Juízo de Família e Menores*) jer taj sud ima mjesnu nadležnost za grad Lisabon.

Uzdržavanje odrasle djece

Za postupke radi uzdržavanja odrasle djece nadležan je matični ured. To nije primjenjivo ako već postoji sudski predmet u kojem je utvrđeno uzdržavanje djece. U tom slučaju zahtjev za utvrđivanje uzdržavanja za dijete koje je u međuvremenu postalo punoljetno ili se emancipiralo spaja se s postojećim predmetom i rješava na tom sudu.

Uzdržavanje bračnih drugova ili bivših bračnih drugova

Postupak za utvrđivanje uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova pokreće se na odjelu za obitelj i maloljetnike okružnog suda nadležnog prema tuženikovu mjestu boravišta. Ako nema odjela za obitelj i maloljetnike, predmet se u načelu rješava na odjelu za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda.

Uzdržavanje odrasle osobe

Osim u navedenim slučajevima postupak za utvrđivanje uzdržavanja odrasle osobe pokreće se na okružnom sudu: na građanskom odjelu središnjeg ureda (ako je vrijednost postupka viša od 50 000,00 EUR) ili na odjelu za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda, ako postoji (ako je vrijednost postupka niža od 50 000,00 EUR). Kad je riječ o mjesnoj nadležnosti, nadležan je sud prema tuženikovu mjestu boravišta.

Izvršenje uzdržavanja

Sudovi navedeni u nastavku nadležni su za pokretanje posebnih postupaka za izvršenje uzdržavanja u slučaju kašnjenja u plaćanju.

Ako postupak za utvrđivanje uzdržavanja rješava odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo de Família e Menores*), pred tim se sudom pokreće poseban postupak za izvršenje uzdržavanja kao dio tog istog predmeta s kojim se mora spojiti zahtjev za izvršenje uzdržavanja.

Ako se postupak za utvrđivanje uzdržavanja rješavao na građanskom odjelu središnjeg ureda okružnog suda (*Tribunal de Comarca, Juízo Central Cível*), za poseban postupak za izvršenje uzdržavanja nadležan je odjel za izvršenje (*Secção de Execução*), koji bi bio nadležan da postupak nije u nadležnosti drugog odjela središnjeg ureda zbog novčane vrijednosti.

Ako nema odjela za izvršenje, za poseban postupak za izvršenje uzdržavanja nadležan je građanski odjel središnjeg ureda pred kojim se vodio deklaratorni postupak i u tom se slučaju izvršenje provodi kao dio tog postupka.

Ako se postupak u kojem je utvrđeno uzdržavanje vodio pred odjelom za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda, u okviru tog postupka provodi se postupak izvršenja ako ne postoji odjel za izvršenje pri središnjem uredu. Ako postoji odjel za izvršenje (čija mjesna nadležnost obuhvaća područje odjela za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda pred kojim se vodio postupak), on će biti nadležan za posebne postupke za izvršenje uzdržavanja.

Kad je riječ o izvršavanju sudskih presuda, čak i ako izvršavanje ne provodi sud koji je donio izvršnu presudu, zahtjev za izvršenje podnosi se u deklaratornom postupku u kojem je donesena presuda. U tom slučaju, ako je nadležan odjel za izvršenje, sud koji je donio presudu treba žurno dostaviti odjelu za izvršenje njezinu presliku, zahtjev na temelju kojeg se pokreće izvršenje i popratne dokumente.

Isto se pravilo primjenjuje ako nema odjela za izvršenje i ako je za postupak izvršenja nadležan odjel za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda.

Ako se postupak u kojem je utvrđeno uzdržavanje nije rješavao na sudu nego u matičnom uredu, mjesna nadležnost za posebni postupak za izvršenje uzdržavanja određuje se na temelju sljedećih načela:

izvršenje se mora pokrenuti na sudu u mjestu prebivališta obveznika uzdržavanja; međutim, ako uzdržavana osoba živi u širem gradskom području Lisabona ili Porta te i obveznik uzdržavanja živi u istom širem gradskom području, uzdržavana osoba može izabrati sud u mjestu u kojem će se izvršavati obveza ako se postupak izvršenja mora pokrenuti u mjestu u kojem se nalazi boravište obveznika uzdržavanja, a on nema boravište u Portugalu nego ondje ima imovinu, nadležan je sud u mjestu u kojem se nalazi ta imovina.

Kad je riječ o stvarnoj nadležnosti za izvršenje uzdržavanja na temelju odluke matičara, primjenjuju se sljedeća pravila:

Odjel za obitelj i maloljetnike okružnog suda nadležan je pripremiti i voditi postupak izvršenja uzdržavanja između bračnih drugova i bivših bračnih drugova, za maloljetnu djecu te za punoljetnu i emancipiranu djecu. Budući da se u ovom slučaju odgovarajući deklaratorni postupak nije vodio pri odjelu za obitelj i maloljetnike nego u matičnom uredu, sudovi mogu odlučiti da je nadležan odjel za izvršenje okružnog suda.

Ako ne postoji odjel za izvršenje, za posebne postupke za izvršenje uzdržavanja nadležan je odjel za opću nadležnost područnog ureda okružnog suda.

Napomena:

Nacionalni sudovi različito tumače navedena pravila o nadležnosti.

6 Moram li kao podnositelj zahtjeva pokrenuti sudski postupak putem posrednika (npr. odvjetnika, središnjeg ili lokalnog nadležnog tijela, itd.)? Ako ne moram, koji se postupci primjenjuju?

U pravilu nije nužno imenovati odvjetnika za postupak radi uzdržavanja djeteta, osim u žalbenoj fazi. Odrasla osoba ili emancipirani podnositelj zahtjeva (npr. djetetov skrbnik) mogu se zastupati sami ako se postupak pokreće pred prvostupanjskim sudom. Međutim, djetetu je potrebno osigurati odvjetnika ako su interesi djeteta u sukobu s interesima njegovih roditelja, pravnih zastupnika ili osobe koja je *de facto* skrbnik te ako dijete koje je dovoljno zrelo to zatraži od suda.

Na druge postupke u vezi s uzdržavanjem primjenjuju se opća načela utvrđena u nastavku.

Odvjetnik je obvezan u sljedećim slučajevima: u predmetima koji su u nadležnosti sudova na koje se primjenjuju ograničenja u pogledu vrijednosti i u kojima je dopuštena redovna žalba, u predmetima u kojima je žalba uvijek dopuštena bez obzira na vrijednost te u žalbenim postupcima i postupcima pokrenutima na višim sudovima.

Trenutačno je, 2022., redovna žalba dopuštena samo kad vrijednost predmeta premašuje ograničenje određeno za sud pred kojim je pokrenut žalbeni postupak i kad je osporena odluka nepovoljna za podnositelja žalbe za iznos koji isto tako premašuje polovinu ograničenja tog suda. U slučaju dvojbi u pogledu vrijednosti gubitka koji snosi poražena stranka u obzir će se uzeti samo vrijednost postupka. To pravno načelo ima brojne iznimke propisane ovdje i u drugim posebnim zakonskim odredbama. U trenutku revidiranja ovog informativnog članka 2022. ograničenje sudova u građanskim stvarima iznosi kako slijedi: prizivni sud (*Tribunal da Relação*) – 30 000,00 EUR, prvostupanjski sud (*Tribunal de Primeira Instância*) – 5 000,00 EUR.

Čak i ako je obvezno odvjetničko zastupanje, zahtjeve u kojima se ne postavljaju pravna pitanja mogu podnositi odvjetnički vježbenici, pravnici i same stranke.

7 Moram li platiti pristojbe za pokretanje sudskog postupka? Ako moram, koliko će one približno iznositi? Ako nemam dovoljna financijska sredstva, mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Odgovor na to pitanje razlikuje se ovisno o tome vodi li se postupak za utvrđivanje uzdržavanja pred sudom ili u matičnom uredu i ovisno o tome jesu li stranke dobile pravnu pomoć. Na sudu se plaćaju sudski troškovi. Na sudu se plaćaju sudski troškovi. U matičnom uredu plaćaju se pristojbe.

Plaćanje troškova propisano je Uredbom o postupovnim troškovima.

Plaćanje troškova propisano je [Uredbom o postupovnim troškovima](#).

Troškovi obuhvaćaju sudsku pristojbu, naknade i troškove stranaka – članak 529. [Zakona o parničnom postupku](#).

Izuzeća

U skladu s člankom 4. stavkom 1. točkama (i) i (l) [Uredbe o postupovnim troškovima](#)

Maloljetnici su oslobođeni plaćanja troškova kad ih u sudskim postupcima zastupa državni odvjetnik ili odvjetnik kojeg je odredio sud i oslobođeni su od pristojbi u predmetima koji se rješavaju u matičnom uredu.

Maloljetnici ili njihovi pravni zastupnici oslobođeni su i plaćanja troškova u žalbenim postupcima protiv odluka koje se odnose na primjenu, prilagodbu ili prekid uzdržavanja koje su donesene u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike. Postupci iz sudske nadležnosti za maloljetnike u okviru kojih se može utvrditi uzdržavanje obično su postupci radi uzdržavanja maloljetnog djeteta i postupci za utvrđivanje roditeljske odgovornosti. Riječ je o posebnim, izvanparničnim postupcima.

U skladu s člankom 15. stavkom 1. točkom (f) [Uredbe o postupovnim troškovima](#)

Stranke u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike oslobođene su plaćanja sudske pristojbe unaprijed, pa i u postupcima u kojima se utvrđuje uzdržavanje. U tim slučajevima stranka ne plaća sudsku pristojbu unaprijed nego je mora platiti u roku od deset dana od donošenja presude u glavnom postupku. To vrijedi i prije pravomoćnosti presude.

Osim u prethodno navedenim slučajevima troškovi se u načelu plaćaju. Ne plaćaju se samo ako stranka prima pravnu pomoć i/ili ako se na predmetni postupak primjenjuje poglavlje V. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2009., na koju će se upućivati u nastavku.

Naplaćivanje troškova

Osim u navedenim iznimnim slučajevima, prije pokretanja postupka za utvrđivanje uzdržavanja potrebno je platiti početnu sudsku pristojbu. Početna sudska pristojba je predujam ukupnih troškova postupka.

Troškovi obuhvaćaju sudsku pristojbu, naknade i troškove stranaka.

Sudske pristojbe

Za utvrđivanje iznosa sudskih pristojbi iznimno je važno znati vrijednost postupka jer se sudska pristojba izračunava na temelju tog iznosa u skladu s jednom od tablica priloženih Uredbi o postupovnim troškovima.

Vrijednost postupka za potrebe primjene prethodno navedenih tablica proizlazi iz članaka od 296. do 310. [Zakona o parničnom postupku](#).

Na primjer:

vrijednost postupka za utvrđivanje konačnog iznosa uzdržavanja jednaka je iznosu pet anuiteta traženih u zahtjevu, odnosno vrijednost postupka odgovara zbroju traženih mjesečnih obroka pomnoženom sa šezdeset

vrijednost zaštitnog postupka za utvrđivanje privremenog uzdržavanja odgovara traženom mjesečnom obroku pomnoženom s dvanaest

vrijednost postupka za razvod braka i postupka za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti, koji se odnose na druge neopipljive interese osim uzdržavanja, jednak je najmanje iznosu ograničenja prizivnog suda plus jedan cent (2022.: 30 000,01 EUR – članak 44. [Zakona 62/2013](#)).

Naknade

Na naknade se primjenjuju pravila u nastavku (članak 532. Zakona o parničnom postupku, koji se nalazi na sljedećoj poveznici:

[Zakon 41/2013 od 26. lipnja 2013.](#))

Kad je riječ o troškovima i naknadama proizišlima iz istraga (plaćanje stručnjacima, izvješćivanje itd.), pravilo je da svaka stranka plaća troškove i naknade koje je prouzročila.

Ako se pokaže da je istraga očito nepotrebna ili da se njome produljuje postupak, stranka koja ju je zatražila snosi troškove bez obzira na ishod ili odluku o troškovima.

Kad sve stranke imaju interes u istragama ili troškovima, kad obje steknu jednaku prednost ili kad nije moguće odrediti tko je zainteresirana stranka, stranke dijele troškove.

Troškovi stranaka

Kad je riječ o troškovima stranaka, člankom 533. [Zakona o parničnom postupku](#) utvrđeno je sljedeće: troškove uspješne stranke snosi stranka koja nije bila uspješna u skladu s kliznom ljestvicom razmjerno gubicima.

Troškovi stranaka obuhvaćaju sudske troškove plaćene unaprijed, troškove koje je stranka zaista imala, pristojbe koje se plaćaju izvršitelju i njegove troškove, pristojbe koje se plaćaju zakonskom zastupniku i njegove troškove.

Obračun troškova

Osim u prethodno navedenim slučajevima u kojima su stranke oslobođene plaćanja sudskih pristojbi unaprijed, sudski službenik u načelu priprema obračun troškova tek kad je donesena pravomoćna presuda protiv koje nije moguće podnijeti žalbu i u skladu s presudom. Stranke se obavješćuju o obračunu.

Ako nema žalbi ili zahtjeva povezanih s obračunom ili su oni riješeni, stranka koja nije bila uspješna u postupku mora platiti iznos dugovanja i/ili nadoknaditi uspješnoj stranci iznos plaćen unaprijed.

Troškove stranaka plaća izravno stranka koja nije bila uspješna u postupku. Ako stranka koja nije bila uspješna u postupku prima pravnu pomoć, predmetni iznos uzdržavanoj osobi plaća država – članak 26. [Uredbe o postupovnim troškovima](#).

Pravna pomoć u predmetima u okviru nadležnosti sudova

Ako podnositelj zahtjeva nema sredstva za plaćanje postupka, može dobiti pravnu pomoć. U skladu s nacionalnim zakonodavstvom pravna pomoć može se odobriti samo fizičkim osobama ili neprofitnim pravnim osobama.

Sustav pravne pomoći sadržan je u [Zakonu 34/2004](#).

Pojedinci mogu dobiti razne oblike pravne pomoći: pravni savjet, oslobođenje od sudskih pristojbi i naknada, obročno plaćanje sudskih pristojbi i naknada, imenovanje pravnog zastupnika i plaćanje njegovih naknada, imenovanje pravnog zastupnika i obročno plaćanje njegovih naknada te imenovanje izvršitelja. Portugalski sustav pravne pomoći i svi uvjeti koji su u njemu propisani primjenjuju se na sve sudove i na svaki oblik postupka.

Zahtjevi za pravnu pomoć podnose se putem obrasca. Dostavljaju se osobno ili poštom bilo kojoj službi za rad sa strankama Instituta za socijalnu sigurnost IP (*Instituto da Segurança Social IP*). Od tog se tijela mogu zatražiti obrasci i upute za njihovo popunjavanje. Opći rok za odgovor iznosi 30 dana. Praktične informacije i obrasci dostupni su na sljedećoj poveznici: [Proteção Jurídica – seg-social.pt](#).

Pri pokretanju postupka podnositelj mora početnom zahtjevu priložiti dokumentaciju s dokazima o plaćenju sudskoj pristojbi ili o odobrenju pravnoj pomoći u obliku oslobođenja od plaćanja navedene pristojbe unaprijed. Kad je pravna pomoć odobrena u obliku obročnog plaćanja sudskih pristojbi, dokazi o tome moraju se priložiti zajedno s dokazom o plaćanju iznosa dugovanja – članci 14. i 15. [Uredbe o sudskim troškovima](#).

Pristojbe u predmetima koji su u nadležnosti matičnog ureda

Maloljetnici su oslobođeni plaćanja pristojbi kad ih u sudskim postupcima zastupa državni odvjetnik ili odvjetnik kojeg je odredio sud i u predmetima koji se rješavaju u matičnom uredu.

Pristojbe koje se plaćaju u predmetima koji su u nadležnosti matičnih ureda utvrđene su u Uredbi o pristojbama matičnih ureda i javnih bilježnika.

Na primjer, u nastavku su navedene pristojbe koje su se naplaćivale 2022. u predmetima u nadležnosti matičnih ureda, navedene u članku 18.

Uredbe o pristojbama matičnih ureda i javnih bilježnika:

postupci za sporazumni razvod braka ili rastavu (bez dogovora o imovini), uključujući odluke kojima se odobravaju sporazumi o uzdržavanju između bračnih drugova ili za maloljetnu djecu – 280 EUR

postupak za utvrđivanje uzdržavanja za odrasle ili za emancipiranu djecu – 120 EUR

postupak za izmjenu sporazuma o uzdržavanju – 100 EUR.

Ti su se iznosi primjenjivali 2022. u trenutku revidiranja ovog informativnog članka i podložni su promjenama. Stoga cijenu svakog postupka treba provjeriti u nacionalnom zakonodavstvu.

Pravna pomoć u predmetima koji su u nadležnosti matičnog ureda

Pravna pomoć primjenjuje se na predmete koje rješava matični ured samo u dvije situacije: pri imenovanju pravnog zastupnika i plaćanju njegovih naknada te pri imenovanju pravnog zastupnika i obročnom plaćanju njegovih naknada.

Usto, u matičnim uredima određeni akti i radnje besplatni su za pojedinačne podnositelje zahtjeva koji mogu dokazati da ne raspolažu dostatnim financijskim sredstvima.

To se može dokazati dokumentom koji je izdalo nadležno upravno tijelo ili izjavom koju je izdala javna ustanova za socijalnu pomoć u kojoj osoba boravi.

U tim su slučajevima sljedeći dokumenti besplatni: dokumenti koje izdaje matični ured i potvrda o državljanstvu, postupci i izjave koji se na njih odnose, potrebni dokumenti i postupci koji se odnose na njihovo izdavanje te potvrde potrebne za bilo koju svrhu.

Isto se pravilo primjenjuje na predmete koji su u nadležnosti matičnog ureda u kojem je utvrđeno uzdržavanje.

8 Kakvo će uzdržavanje sud vjerojatno odobriti? Kako se izračunava iznos održavanja? Je li moguće revidirati sudsku odluku ako se troškovi života ili obiteljske okolnosti promijene? Ako jest, kako (npr. putem automatskog sustava indeksacije)?

U pravilu se uzdržavanje utvrđuje u obliku mjesečnih novčanih iznosa, osim ako postoji sporazum ili zakonska odredba kojom je propisano drukčije ili ako postoje razlozi na temelju kojih se mogu opravdati iznimne mjere. Na primjer, ako osoba koja je dužna plaćati uzdržavanje dokaže da ga ne može izvršavati kao rentu nego samo pružanjem svojeg stambenog prostora i društva, iznimno se može donijeti takva odluka.

Izračun uzdržavanja

Obveza uzdržavanja i izračun uzdržavanja uređeni su člancima od 1871. do 1880., 1905. i od 2003. do 2023. [Građanskog zakonika](#).

Uzdržavanje mora biti razmjerno financijskom stanju obveznika uzdržavanja i potrebama uzdržavane osobe. Pri utvrđivanju uzdržavanja razmotrit će se i mogućnost uzdržavane osobe da uzdržava sama sebe.

Potrebe uzdržavane osobe ovise o tome je li ona dijete, odraslo dijete koje nastavlja osposobljavanje ili obrazovanje ili jednostavno odrasla osoba. To je već spomenuto u odgovoru na pitanje 1.

Kad je riječ o financijskom stanju obveznika uzdržavanja koje treba razmotriti, važno je napomenuti posebne kriterije koji će se uzeti u obzir ovisno o tome utvrđuje li se uzdržavanje za djecu ili bivše bračne drugove.

Uzdržavanje djece

Uzdržavanje djece temeljna je dužnost njihovih roditelja. Ona se temelji izravno na članku 36. stavku 5. Ustava Portugalske Republike.

Uzdržavanje koje se isplaćuje djeci mora biti razmjerno financijskom stanju obveznika uzdržavanja.

U skladu s temeljnom sudskom praksom portugalskog Vrhovnog suda (*Supremo Tribunal de Justiça*), da bi mogao izračunati iznos uzdržavanja koji se plaća djetetu, sud mora uzeti u obzir ne samo trenutačni dohodak obveznika uzdržavanja nego i, na sveobuhvatan i općenit način, njegov društveni položaj, sposobnost za rad, dužnost da se aktivno nastoji baviti zanimanjem koje će mu omogućiti barem da ispunjuje takvu dužnost i svu imovinu koju posjeduje.

Uzdržavanje bivših bračnih drugova

Kad utvrđuje iznos uzdržavanja koji se isplaćuje bivšim bračnim drugovima, sud mora uzeti u obzir trajanje braka, doprinos obiteljskim financijama, dob i zdravstveno stanje bračnih drugova, njihove stručne kvalifikacije i mogućnosti zapošljavanja, vrijeme koje mogu posvetiti odgoju zajedničke djece, njihovu zaradu i dohodak, činjenicu jesu li ponovno ušli u brak ili žive li s nekim i, općenito, sve okolnosti koje utječu na potrebe bračnog druga koji prima uzdržavanje i mogućnosti obveznika uzdržavanja.

U skladu s većinom nacionalne sudske prakse bračni drug koji je uzdržavana osoba nema pravo tražiti održavanje standarda života koji je imao tijekom braka.

Kad dospijeva uzdržavanje

Uzdržavanje utvrđeno sudskom odlukom dospijeva na dan kad je pokrenut postupak. Uzdržavanje utvrđeno dogovorom stranaka i odobreno sudskom odlukom ili odlukom matičara smatra se dugom na dan kad obveznik uzdržavanja kasni s plaćanjem. Obveznik uzdržavanja kasni s plaćanjem na dan dospijea ili na dan kad se od njega zatraži uplata. Ne dovodeći u pitanje te slučajeve, u portugalskom zakonodavstvu nije predviđeno retroaktivno utvrđivanje uzdržavanja.

Prilagodba utvrđenog uzdržavanja

Ako su se okolnosti promijenile nakon što je uzdržavanje već utvrđeno, ono se može prilagoditi ili ukinuti.

Ako nije u tijeku poseban postupak za izvršenje uzdržavanja, zahtjev za prilagodbu ili ukidanje uzdržavanja podnosi se zajedno s kondemnatornom tužbom.

Ako je u tijeku poseban postupak za izvršenje uzdržavanja, zahtjev za prilagodbu ili ukidanje uzdržavanja spaja se s postupkom izvršenja.

Obveznik uzdržavanja može zatražiti smanjenje iznosa uzdržavanja ili njegovo ukidanje ako se, na primjer, njegovo financijsko stanje pogoršalo, ako se financijsko stanje uzdržavane osobe poboljšalo, ako je uzdržavana osoba postala punoljetna ili ako uzdržavana osoba može sama pridonositi svojem uzdržavanju.

Uzdržavana osoba može zatražiti povećanje iznosa uzdržavanja ako se, na primjer, njezino financijsko stanje pogoršalo, ako su se promijenile obiteljske okolnosti, ako su se povećale njezine potrebe ili troškovi života te obveznik uzdržavanja može i trebao bi podmiriti to povećanje (jer mu se, primjerice, povećala plaća).

Automatsko ažuriranje

Radi podmirivanja sve viših troškova života u odluci kojom se utvrđuje uzdržavanje može se predvidjeti redovito ažuriranje dogovorenog iznosa (obično na godišnjoj osnovi).

Ažuriranje se može temeljiti na inflacijskoj stopi koju svake godine objavljuje Nacionalni institut za statistiku (*Instituto Nacional de Estatística*) ili na povišenju određene stope koju odredi sud. Međutim, može se sastojati i od fiksnoga godišnjeg povećanja određenog iznosa propisanog odlukom.

Sudac je odgovoran utvrditi automatsko ažuriranje i izabrati odgovarajući način za njegovo ostvarivanje prema vlastitu nahođenju. Automatsko ažuriranje može se utvrditi i odobrenim sporazumom među strankama.

Privremeno uzdržavanje

Osim konačnog iznosa uzdržavanja može se odrediti i privremeno uzdržavanje.

Ako konačni iznos uzdržavanja još nije utvrđen, sud može, na zahtjev uzdržavane osobe ili prema službenoj dužnosti, ako je uzdržavana osoba maloljetnik, odobriti privremeno uzdržavanje koje sud utvrđuje prema vlastitu nahođenju. Nikada se ne vrši povrat privremenog uzdržavanja. Ono se isplaćuje dok je u tijeku postupak za utvrđivanje konačnog iznosa uzdržavanja. Konačni iznos uzdržavanja dospijeva čim se utvrdi.

Ako je brakorazvodna parnica još u tijeku, sudac može odrediti privremeno uzdržavanje za jednog bračnog druga ili djecu dok je postupak u tijeku. Dok je u tijeku postupak za uređivanje roditeljske odgovornosti, sudac može odrediti i privremeno uzdržavanje za maloljetnu djecu. U navedenim slučajevima privremeno uzdržavanje može se utvrditi za vrijeme rasprave u okviru samog postupka.

U protivnom se privremeni iznos uzdržavanja može utvrditi u postupku privremene pravne zaštite koji će se spojiti s glavnim postupkom u kojem se utvrđuje konačni iznos uzdržavanja.

9 Kako i kome će se uzdržavanje isplaćivati?

Uzdržavanje se plaća pod uvjetima navedenima u sudskoj odluci ili sporazumu između stranaka koji je odobrio sud i to osobi navedenoj u toj odluci odnosno tom sporazumu.

Ako je korisnik odrasla osoba koja nije pravno nesposobna ili je emancipirano dijete, uzdržavanje će se u pravilu plaćati izravno njemu.

Ako je korisnik pravno nesposobna odrasla osoba, uzdržavanje se plaća stranci koja ima zakonsku obvezu ostvarivati financijska prava u njegovo ime (skrbnik, vjerovnik ili sudski izvršitelj). Uzdržavanje može primiti i ustanova.

Ako je korisnik maloljetnik, uzdržavanje se isplaćuje osobi koja ima skrbništvo, a to može biti jedan od roditelja, drugi srodnik, treća strana (udomiteljska obitelj) ili ravnatelj ustanove kojoj je maloljetnik povjeren.

Zakonom nisu propisani fiksni načini plaćanja i stranke se mogu dogovoriti o načinu izvršavanja plaćanja. Ako nema dogovora, sudovi odlučuju koji je najpraktičniji i najjeftiniji način za osobu koja plaća ili osobu koja prima uzdržavanje.

U načelu se mjesečni obrok uzdržavanja plaća u gotovini i mora se dostaviti uzdržavanoj osobi na početku mjeseca na koji se odnosi.

Vrijeme i mjesto plaćanja utvrđuju se u sporazumu ili odluci o uzdržavanju. Ako nisu utvrđeni, primjenjuju se dodatne odredbe Građanskog zakonika povezane s tim područjem. U tim je odredbama u načelu navedeno da, ako to nije utvrđeno:

uzdržavanje u gotovini plaća se u mjestu boravišta uzdržavane osobe u trenutku dospelosti plaćanja

budući da plaćanja odgovaraju mjesecima prema gregorijanskom kalendaru, uzdržavana osoba može tražiti plaćanje u bilo kojem trenutku počevši od prvog dana predmetnog mjeseca.

Najčešći su načini plaćanja bankovni prijenos, uplata na bankovni račun, slanje poštanskog naloga ili čeka ili osobna dostava gotovine.

10 Ako dotična osoba (dužnik) ne plati dobrovoljno, koje je akcije moguće poduzeti kako bi ju se prisililo da plati?

Ako obveznik uzdržavanja kasni, uzdržavana osoba može poduzeti građanske i kaznene mjere izvršenja.

Građanske mjere izvršenja

Rasprava prije izvršenja

U slučaju uzdržavanja djeteta utvrđenog u postupku za izvršenje uzdržavanja ili postupku za uređivanje roditeljske odgovornosti uzdržavana osoba ima zakonsku mogućnost rasprave prije izvršenja.

Korisnik uzdržavanja djeteta može zatražiti raspravu prije izvršenja kako je utvrđeno u članku 48.

[Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva](#) (*Regime Geral do Processo Tutelar Cível*), ako vrijede sljedeće okolnosti: neplaćanje ili kašnjenje u plaćanju uzdržavanja; obveznik uzdržavanja prima redovitu plaću, mirovinu, proviziju, subvencije, provizije, postotke, naknade, bonuse, doprinose ili slično.

Zahtjev se spaja s postupkom za uređivanje ostvarivanja roditeljske odgovornosti ili s postupkom za utvrđivanje uzdržavanja djeteta koji se rješava na sudu. Obveznik uzdržavanja obavještuje se da mora platiti uzdržavanje u roku od deset dana od datuma dospelosti. Ako obveznik uzdržavanja ne priloži dokument s dokazom o plaćanju, plaćanja uzdržavanja oduzimaju se svakog mjeseca od njegove plaće, mirovine, subvencija ili drugog prihoda koji prima. U tu svrhu tijelo odgovorno za plaćanje bit će obaviješteno o tome da obradi mjesečni odbitak i uplati ga izravno na bankovni račun koji je navela uzdržavana osoba. Iznosima koji se oduzimaju obuhvaćene su i naknade za uzdržavanje koje će tek dospjeti.

Nakon obavijesti sve osobe ili tijela koji su odgovorni za obradu ili plaćanje navedenog prihoda preuzimaju ulogu odobrenih platitelja iznosa koji se oduzimaju kao uzdržavanje. Ako ne oduzmu dogovoreni iznos, protiv njih će se pokrenuti postupak izvršenja kao dio tekućeg postupka.

Oduzetim iznosima nije obuhvaćen iznos uzdržavanja koji je nastao prije nego što je obveznik uzdržavanja obaviješten o obvezi uplate. Međutim, obuhvaćene su naknade za uzdržavanje koje će tek dospjeti. Za podmirivanje iznosa uzdržavanja nastalog prije obavijesti iz te rasprave uzdržavana osoba morat će pokrenuti postupak izvršenja. Prema tome, kad se uzdržavanje duguje maloljetnicima, uzdržavana osoba može istodobno pokrenuti raspravu prije izvršenja (za plaćanje iznosa koji će postati dospjeli) i posebni postupak za izvršenje uzdržavanja (za plaćanje neplaćenih iznosa).

Nije nužno održati raspravu prije izvršenja prije pokretanja samog izvršenja, već je ona je samo alternativa izvršenju. Prigovor nije dopušten, ali uzdržavana osoba ima na raspolaganju manje mogućnosti nego u postupku izvršenja jer može tražiti samo odbitak od plaće, nadnica, mirovine, subvencija ili sličnog povremenog dohotka (ne može tražiti oduzimanje imovine, novca na bankovnom računu ili kreditnih prava).

Ako se uzdržavanje duguje maloljetnicima, uzdržavana osoba može pokrenuti samo poseban postupak za izvršenje uzdržavanja u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Tako jednim postupkom može naplatiti cijeli dospjeli iznos ili iznos koji će dospjeti. U postupku radi izvršenja uzdržavana osoba može iskoristiti šira sredstva izvršenja, kao što je zapljena ili zalog prihoda. Taj će se postupak opisati u nastavku.

Rasprava zbog neispunjenja obveza

U slučaju uzdržavanja djeteta utvrđenog u okviru postupka za uređivanje roditeljske odgovornosti, zakonom je uzdržavanoj osobi predviđena i mogućnost rasprave zbog neispunjenja obveza, kako je propisano člankom 41. [Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva](#) (*Regime Geral do Processo Tutelar*).

Na toj raspravi uzdržavana osoba mora zatražiti od suda da naloži potrebne korake za izvršenje obveze i da osudi osobu koja nije ispunila svoje obveze na plaćanje novčane kazne. Na temelju zahtjeva priloženog postupku sud poziva roditelje na sastanak ili obavještuje tuženika da odgovori u roku od pet dana. Roditelji se mogu dogovoriti o izmjeni utvrđenog režima. Ne postignu li dogovor, sudac će donijeti privremenu odluku o zahtjevu i uputiti stranke na mirenje ili specijaliziranu tehničku raspravu. Ako i dalje nije moguće postići dogovor, roditelje se obavještuje o tome da moraju podnijeti podneske i tražene dokaze. Slijede istraga, rasprava i presuda.

Posebno izvršenje uzdržavanja

U slučajevima kašnjenja s plaćanjem uzdržavanja uzdržavana osoba može pokrenuti poseban postupak za izvršenje uzdržavanja u skladu s člancima od 933. do 937. [Zakona o parničnom postupku](#). Ta mogućnost postoji bez obzira na to duguje li se uzdržavanje djeci ili odraslim osobama i bez obzira na to je li uzdržavanje konačno ili privremeno.

U okviru posebnog izvršenja uzdržavanja podnositelj zahtjeva može zatražiti: dodjelu dijela iznosa, plaća ili mirovina koji prima druga stranka ili prijenos dohotka koji pripada obvezniku uzdržavanja.

Presuda ili zalog provodi se neovisno o zapljeni, a svrha je pokriti plaćanje zakašnjelih iznosa i iznosa koji će dospjeti.

Kad podnositelj zahtjeva zatraži donošenje presude o iznosima, plaćama ili mirovinama, tijelu nadležnom za njihovu isplatu ili obradu dostavit će se obavijest da utvrđeni dio treba izravno platiti podnositelju zahtjeva. Iznos određen presudom mora se mjesečno uplaćivati na bankovni račun podnositelja zahtjeva, koji u svojem izvornom zahtjevu mora navesti svoj broj računa.

Ako podnositelj zahtjeva traži prijenos prihoda, mora navesti na koju se imovinu to odnosi, a izvršitelj će odlučiti o oduzimanju imovine koja se smatra dovoljnom za naplatu dospjelog iznosa uzdržavanja i iznosa uzdržavanja koji će tek dospjeti. U tu se svrhu može saslušati tuženik.

Ako se nakon prijenosa čini da ustupljeni iznos nije dovoljan, podnositelj zahtjeva može navesti drugu imovinu. S druge strane, ako se pokaže da je dohodak prekomjeran, podnositelj zahtjeva mora vratiti višak tuženiku kad ga primi. Tuženik može zatražiti i ograničenje prijenosa na dio imovine ili prenošenje na drugu imovinu.

Dodijeljeni iznos ili vrijednost prijenosa dohotka trebali bi biti dovoljni za podmirivanje dospjelih plaćanja i zatezних kamata zbog kašnjenja kad to zatraži uzdržavana osoba te plaćanja koja će postati dospjela i automatskih ažuriranja, ako su utvrđena.

Uzdržavana osoba i dalje može zatražiti zapljenu imovine obveznika uzdržavanja. Zapljena može uključivati pokretnu i nepokretnu imovinu, depozite u bankama, kreditna prava, poslovne nastane ili udjele u trgovačkim društvima.

Ako se zaplijenjena imovina prodaje radi naplate neplaćenih iznosa uzdržavanja, obvezniku uzdržavanja ne treba narediti vraćanje viška osim ako je plaćanje uzdržavanja koje će postati dospjelo osigurano u iznosu koji sudac smatra primjerenim, osim u slučaju zaloga ili kojega drugog prikladnog jamstva.

Obveznika uzdržavanja treba pozvati na sud tek nakon zapljene, dodjele ili prijenosa dohotka. Prigovor obveznika uzdržavanja na izvršenje ili zapljenu ne odgađa izvršenje.

U slučaju zahtjeva za izmjenu ili prekid plaćanja uzdržavanja dok traje posebno izvršenje uzdržavanja, zahtjev za izmjenu ili prekid spaja se s izvršenjem.

Europski nalog za izvršenje

U slučaju nepoštovanja sporazuma o uzdržavanju koji proizlazi iz javne isprave izdane u okviru postupka vođenog pred upravnim tijelima ili isprave koju su izdala takva tijela, u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007. uzdržavana osoba može se pozvati na Uredbu (EZ) br. 805/2004 od 21. travnja 2004. kojom se uvodi europski nalog za izvršenje (članak 4. stavak 3. točka (b) navedene uredbe i članak 68. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.).

Kaznene mjere izvršenja

U članku 250. **Kaznenog zakona** za zločin povrede obveze uzdržavanja propisana je kazna zatvora u trajanju od mjesec dana do dvije godine ili globa u protivrijednosti do dvije stotine i četrdeset dana, ovisno o postupcima propisanim u tom zakonu.

Kazneni postupak pokreće se pritužbom.

Ako se nakon toga obveza ispuni, sud može u cijelosti ili djelomično ukinuti ili odbaciti neodsluženi dio kazne.

11 Ukratko opišite sva ograničenja provedbe, posebice pravila za zaštitu dužnika i ograničenja ili rokove zastare u svom sustavu provedbe.

Pravila koja se primjenjuju na zapljenu imovine ili prava te odgovarajuća ograničenja i razlozi za prigovor utvrđeni su u člancima od 735. do 783.

Zakona o parničnom postupku.

U načelu postupku prisilne naplate podliježe imovina dužnika koju je moguće zaplijeniti za naplatu dugovanja u skladu s materijalnim pravom. Zapljena je ograničena na imovinu potrebnu za plaćanje duga i predviđenih troškova izvršenja.

Osim toga, u zakonu su propisana ograničenja za zapljenu i zastara obveza uzdržavanja, što je navedeno u nastavku.

Ograničenja u pogledu zapljene

Određene vrste imovine ne mogu se zaplijeniti ni u kojim okolnostima (imovina koju nikad nije moguće zaplijeniti), neke se mogu zaplijeniti samo u određenim okolnostima (imovina koju relativno nije moguće zaplijeniti), a neke samo djelomično (imovina koju je moguće djelomično zaplijeniti).

Imovina koja ne može biti predmet zapljene

Osim robe koja je izuzeta od oduzimanja u skladu s posebnom odredbom, od oduzimanja apsolutno je izuzeto i sljedeće:

neotuđivi predmeti ili prava

imovina u vlasništvu države ili ostalih javnih pravnih osoba

predmeti čije bi oduzimanje bilo nemoralno ili financijski neopravdano jer je njihova tržišna vrijednost beznačajna

posebni vjerski predmeti

grobna mjesta

instrumenti i predmeti koji su nužni osobama s invaliditetom te namijenjeni liječenju bolesnih osoba.

Imovina koja je relativno izuzeta od oduzimanja

Sljedeću imovinu relativno nije moguće zaplijeniti:

osim ako je riječ o zapljenu za naplatu dugovanja sa stvarnim osiguranjem, od zapljene je izuzeta imovina države i ostalih javnih pravnih osoba, tijela koja obavljaju javne radove ili imaju koncesije za pružanje javnih usluga ili dobrotvornih organizacija koja je posebno dodijeljena u svrhe javnog interesa
alati i predmeti obveznika uzdržavanja koji su važni za obavljanje njegova zanimanja ili za stručno usavršavanje isto su tako izuzeti od zapljene, osim ako obveznik uzdržavanja navede da ih je moguće zaplijeniti, ako se izvršenje odnosi na plaćanje njihove kupovne cijene ili trošak njihova popravka ili ako se zapljenjuju kao elementi ugrađeni u komercijalni objekt

od oduzimanja je izuzeta i imovina koja je osnovni dio kućanstva stranke protiv koje se traži izvršenje, osim ako se izvršenje provodi radi plaćanja samih predmeta ili troškova njihova popravka.

Od oduzimanja su izuzeti novčani iznosi ili bankovni depoziti dobiveni od namirenja tražbine koja je izuzeta od oduzimanja, pod istim uvjetima kao izvorna tražbina.

Nakon naplate uzdržavanja primjenjuju se navedeni propisi o apsolutnoj i relativnoj mogućnosti zapljene.

U načelu, kad je riječ o imovini koja je djelomično zaplijenjena tijekom postupka izvršenja, iznos koji je moguće zaplijeniti viši je nego u slučaju izvršenja utemeljenog na drugim zahtjevima, što će biti objašnjeno u nastavku.

Imovina koja se djelomično može zaplijeniti

Nije moguće zaplijeniti dvije trećine neto plaće, nadnica, periodičnih iznosa koji se primaju kao mirovina ili druga vrsta socijalnih davanja, osiguranje, osiguranje od nesreće, anuitet ili bilo kakvu vrstu plaćanja kojom se obvezniku uzdržavanja osiguravaju sredstva za život.

Gornja granica nemogućnosti zapljene iznosi do tri minimalne nacionalne plaće u trenutku svake zapljene, a donja granica jednaka je jednoj minimalnoj nacionalnoj plaći, ako obveznik uzdržavanja nema drugih prihoda. Kad je riječ o dugovanjima za uzdržavanje, ne može se zaplijeniti iznos jednak jednoj punoj nedoprinosnoj mirovini.

Ako se oduzima gotovina ili novac na bankovnom računu, nije moguće zaplijeniti iznos koji je jednak minimalnoj nacionalnoj plaći ili, u slučaju obveza uzdržavanja, iznos jednak punoj nedoprinosnoj mirovini.

Nemogućnost zapljene propisana za plaće, nadnice ili povremena plaćanja ne može se kombinirati s nemogućnošću zapljene koja je propisana za gotovinu i novac na računu.

U slučaju nepoštovanja pravila o zapljenu obveznik uzdržavanja može podnijeti prigovor na zapljenu.

Rokovi zastare

Rok zastare za zahtjeve za uzdržavanje utvrđen je u člancima 303., 310., 313., 314., 320. i 323. **Građanskog zakonika**.

U portugalskom Zakonu o parničnom postupku propisana je zastara od pet godina za dospjele naknade za uzdržavanje (članak 310. točka (f) Građanskog zakonika). To znači da pravo na te naknade istječe pet godina nakon njihova dospelja jer nije iskorišteno. Rok zastare prekida se sudskim pozivom na sudjelovanje u postupku koji se odnosi na plaćanje naknada za uzdržavanje. Obveznik uzdržavanja može se odreći zastare nakon isteka roka zastare. Budući da je riječ o pretpostavljenom roku zastare, on se može pobiti izričitim ili prešutnim priznanjem. Sud ne može po službenoj dužnosti predvidjeti zastaru; kako bi bila učinkovita, na nju se mora pozvati.

U slučaju uzdržavanja djeteta rok zastare ne počinje teći niti istječe dok dijete nema zastupnika. Čak i ako dijete ima zastupnika, rok zastare ne istječe prije isteka godine dana od datuma kad je dijete postalo punoljetno.

U portugalskom postupovnom građanskom pravu nije propisan rok zastare nakon kojega obveznik uzdržavanja više ne može pokrenuti postupak izvršenja. Propisane naknade za uzdržavanje stoga mogu podlijegati izvršenju. U tom je slučaju moguće da sud nije službeno upoznat sa zastarom. Da bi zastara postala pravomoćna, na nju se mora pozvati obveznik uzdržavanja koji na osnovu toga može podnijeti prigovor na izvršenje.

Prigovor na zapljenu

Člancima 784. i 785. Zakona o parničnom postupku utvrđuju se pravila u nastavku.

Opći rok za podnošenje prigovora na zapljenu je deset dana otkad je obveznik uzdržavanja obaviješten o zapljenu. Opći rok za podnošenje prigovora na izvršenje je 20 dana nakon što je obveznik uzdržavanja pozvan na sud.

U slučaju posebnog postupka za izvršenje uzdržavanja poziv se dostavlja obvezniku uzdržavanja tek nakon zapljene, dodjele ili prijenosa dohotka. Uz dostavu poziva obavješćuje ga se i o tome da je zapljena već izvršena.

U slučaju rasprave prije izvršenja u postupku iz sudske nadležnosti za maloljetnike, obveznika uzdržavanja obavješćuje se prije prijenosa dohotka, ali nema mogućnosti prigovora. On može dostaviti samo dokument s dokazom o plaćanju.

12 Postoji li organizacija ili nadležno tijelo koje mi može pomoći pri osiguranju uzdržavanja?

Kad je riječ o uzdržavanju djeteta, državni odvjetnik ima pravo pokrenuti odgovarajući postupak za utvrđivanje uzdržavanja. Bilo tko može obavijestiti državnog odvjetnika o potrebi za utvrđivanjem ili prilagodbom uzdržavanja djeteta. Zbog toga državni odvjetnik ima kontaktnu točku na svakom sudu.

13 Mogu li organizacije (državne ili privatne) unaprijed u cijelosti ili djelomično umjesto dužnika isplatiti uzdržavanje?

Da, kad je posrijedi uzdržavanje djeteta. Riječ je o Jamstvenom fondu za plaćanje uzdržavanja maloljetnika (*Fundo de Garantia de Alimentos Devidos a Menores*, dalje u tekstu „Fond”). Fondom upravlja Institut za financijsko upravljanje socijalnim osiguranjem IP (*Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social IP*).

Jamstvo za uzdržavanje djece uređeno je Zakonom 164/99.

Fond je do određene granice odgovoran za osiguravanje plaćanja uzdržavanja maloljetnicima. Plaćanje se vrši na temelju naloga nadležnog suda.

Zahtjevi

U nastavku su navedeni zahtjevi za korištenje jamstvima iz Fonda:

maloljetnik mora imati boravište u Portugalu

naknade za uzdržavanje moraju se utvrditi sudskom odlukom (odluke matičnog ureda kojima se utvrđuje uzdržavanje u predmetima koji su u njihovoj nadležnosti imaju iste učinke kao sudske odluke)

obveznik uzdržavanja nije ispunio obvezu uzdržavanja

mora biti pokrenuta rasprava prije izvršenja propisana člankom 48. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva (u skladu s nacionalnim pravom, podložno razlikama, ovaj zahtjev može se ispuniti podnošenjem zahtjeva na temelju kojeg se pokreće rasprava zbog neispunjenja obveze uzdržavanja u skladu s člankom 41. Općeg pravilnika o postupku u području građanskog skrbništva ili poseban postupak za izvršenje uzdržavanja) maloljetnikova bruto primanja nisu viša od vrijednosti indeksa socijalne pomoći (*IAS – Indexante dos Apoios Sociais*) maloljetnik ne smije dobivati novac od osobe koja o njemu skrbi i čiji je prihod viši od IAS-a (to se događa kad je prihod po članu kućanstva u maloljetnikovu kućanstvu niži od IAS-a).

U trenutku ažuriranja ovog informativnog članka, 2022., vrijednost IAS-a iznosila je 443,20 EUR. Iznos IAS-a u načelu se ažurira svake godine, a primjenjivi iznos uvijek treba provjeriti u relevantnom nacionalnom zakonodavstvu.

Ograničenja plaćanja

Ako su ispunjeni navedeni zahtjevi, država jamči mjesečne naknade za uzdržavanje do granice navedene u nastavku.

Mjesečne naknade za uzdržavanje svakog obveznika uzdržavanja ne smiju biti više od jednog IAS-a, bez obzira na broj maloljetne djece.

Do te granice iznos naknada koje će jamčiti Fond mora utvrditi sud. Kad utvrđuje tu vrijednost, sud uzima u obzir ekonomsku sposobnost kućanstva, utvrđeni iznos uzdržavanja i djetetove posebne potrebe.

Fond ne jamči dospjela plaćanja. Plaćanja koja jamči Fond dospijevaju prvi dan mjeseca nakon mjeseca u kojem je sudskom odlukom utvrđena zajamčena vrijednost.

Plaćanje je zajamčeno dok obveznik uzdržavanja ne počne učinkovito ispunjavati svoju obvezu.

Plaćanja iz Fonda prestaju kad dijete postane punoljetno.

Djeca smještena u javnu ili privatnu neprofitnu socijalnu ustanovu koju financira država, pravne osobe uređene javnim pravom, privatnim pravom ili s javnim ovlastima, obrazovne centre ili pritvorne centre nemaju pravo na uzdržavanje iz Fonda.

Obrada

Zahtjevi za utvrđivanje iznosa koji se plaća iz Fonda moraju se podnijeti sudu tijekom postupka koji je pokrenut zbog neispunjenja obveze. Za podnošenje zahtjeva odgovorni su državni odvjetnik ili uzdržavana osoba.

Sudac naređuje istragu na temelju maloljetnikovih potreba i zatim donosi odluku kojom utvrđuje iznos plaćanja iz Fonda u prethodno navedenim granicama.

Ako je isplata uzdržavanja žurna, sudac može odrediti plaćanje privremenog uzdržavanja iz Fonda do donošenja konačne odluke.

Uzdržavana osoba mora svake godine dokazati da još ispunjuje zahtjeve za isplatu iz Fonda jer će u protivnom ta isplata prestati.

Pravni zastupnik djeteta ili osoba kojoj je povjerenom skrbništvo nad djetetom dužni su obavijestiti sud ili Fond o promjenama ili prestanku situacije neispunjenja obveza ili djetetove situacije.

Fond nasljeđuje djetetova prava do iznosa koji je isplatio u svrhe traženja povrata od obveznika uzdržavanja.

14 Ako se nalazim u ovoj državi članici, a dužnik ima prebivalište u drugoj državi:

14.1 Mogu li dobiti pomoć nadležnog tijela ili privatne organizacije u toj državi članici?

Ako je uzdržavana osoba u Portugalu i želi ostvariti plaćanje uzdržavanja u drugoj državi članici Europske unije, mora podnijeti molbu Glavnoj upravi za pravosuđe (*Direcção Geral da Administração da Justiça*), koja je javno tijelo i dio Ministarstva pravosuđa. U nacionalnom zakonodavstvu nije predviđena intervencija privatne organizacije u tu svrhu.

Glavna uprava za pravosuđe je središnje portugalsko državno tijelo za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (dalje u tekstu „Uredba”).

Tom je uredbom omogućena prekogranična naplata tražbina za uzdržavanje. Uredba se primjenjuje na odluke donesene u državama članicama Europske unije (dalje u tekstu „države članice”) i na odluke donesene u državama koje nisu članice Europske unije (dalje u tekstu „treće zemlje”). Ne primjenjuje se samo na odluke o uzdržavanju donesene nakon stupanja Uredbe na snagu 18. lipnja 2011., nego i na odluke donesene prije tog datuma. Obuhvaća naplatu dospjelih plaćanja i plaćanja koja će tek dospjeti, automatskih ažuriranja utvrđenih odlukom i zatezних kamata. U skladu s Uredbom može se naplatiti uzdržavanje utvrđeno odlukom suda ili kojega drugog nadležnog tijela.

Molba za naplatu tražbina za uzdržavanje u drugoj državi članici podnosi se Glavnoj upravi za pravosuđe popunjavanjem i prilaganjem odgovarajućih obrazaca iz priloga Uredbi. Podnositelj mora uz obrasce priložiti određene dokumente i informacije koji mogu, ovisno o slučaju, biti: potvrda o presudi ili odluci kojom je utvrđen konačni iznos uzdržavanja te obavijest da je odluka/presuda postala pravomoćna i da protiv nje nije moguća žalba, koja mora biti na

obrazcu iz Priloga I. Uredbi; dokument iz kojeg je vidljivo da mu je dodijeljena pravna pomoć ili da ispunjava uvjete za pravnu pomoć ili besplatan postupak; bankovni podaci za uplatu naplaćenih iznosa; rodni listovi maloljetne djece; potvrda o školovanju punoljetne djece; punomoć dana središnjem tijelu; popis dugovanja.

Obrazac ili obrasci koje treba popuniti te dokumenti i informacije koje prilaže uzdržavana osoba nalaze se u uputama koje se mogu dobiti od Glavne uprave za pravosudnu administraciju. Podaci za kontakt tog tijela navedeni su u odgovoru na pitanje 14.2.

Vrsta postupka koji se može tražiti od Glavne uprave za pravosuđe objašnjena je u odgovoru na pitanje 15.4.

14.2 Ako da, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji?

Podaci za kontakt središnjeg portugalskog tijela:

Glavna uprava za pravosuđe (*Direção-Geral da Administração da Justiça*)

D. João II, 1.08.01 D/E

1990-097 LISABON – PORTUGAL

Tel.: (+351) 217906500

E-adresa: correio.dsjci@dgaj.mj.pt

Internetske stranice: <http://www.dgaj.mj.pt/>

Jezici: portugalski, španjolski, francuski i engleski.

15 Ako se nalazim u drugoj državi, a dužnik se nalazi u toj državi članici:

15.1 Mogu li izravno uputiti zahtjev takvom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji u toj državi članici?

U okviru uloge središnjeg tijela u skladu s prethodno navedenom Uredbom Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. Glavna uprava za pravosuđe pružit će nužnu potporu opisanu u odgovoru na pitanje 14.1.

Ako se uzdržavana osoba nalazi u drugoj državi članici i želi zatražiti primjenu jednog od postupaka iz Uredbe, mora podnijeti zahtjev središnjem tijelu koje je imenovala država članica u kojoj se nalazi. Središnje tijelo zatim prosljeđuje zahtjev portugalskom središnjem tijelu, koje je dužno prosljediti ga odgovarajućem nadležnom nacionalnom sudu.

15.2 Ako mogu, kako se mogu obratiti tom nadležnom tijelu ili privatnoj organizaciji i kakvu vrstu pomoći mogu primiti?

Ako se podnositelj zahtjeva nalazi u drugoj državi članici, trebao bi se moći obratiti Glavnoj upravi za pravosuđe preko središnjeg tijela države članice u kojoj se nalazi.

Dostupne vrste pomoći navedene su u nastavku.

U Uredbi su propisana tri skupa pravila za naplatu uzdržavanja utvrđenog odlukom donesenom u drugoj državi članici:

- i. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007. (kao što je slučaj u Portugalu),
- ii. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007. te
- iii. pravila koja se primjenjuju na odluke donesene u svim državama članicama.

Za odluke iz točke i. vrijedi sljedeće:

priznaju se u zamoljenoj državi članici bez mogućnosti prigovora

na njih se može primijeniti ukidanje egzekviture neposredno su izvršive u zamoljenoj državi članici

omogućuju uzdržavanoj osobi da pokrene zaštitne mjere propisane u zakonodavstvu zamoljene države članice.

Za odluke utvrđene u odjeljku iz točke ii. vrijedi sljedeće:

priznaju se u zamoljenoj državi članici, osim ako postoji osnova za odbijanje priznanja kako je propisana u Uredbi

ako su izvršive u državi članici podrijetla, uzdržavana osoba može tražiti da sud ili nadležno tijelo zamoljene države članice priznaju izvršivost odluke u skladu s postupkom propisanim u Uredbi

priznanje izvršivosti može se odnositi samo na dio odluke.

Za odluke utvrđene u odjeljku iz točke iii. vrijedi sljedeće:

mogu biti privremeno izvršive ako država članica podrijetla izjavi da žalba protiv odluke neće imati odgovorni učinak

ako se uzdržavana osoba pozove na odluku u zamoljenoj državi članici, mora dokazati izvornost te odluke popunjavanjem obrazaca i ispunjavanjem zahtjeva propisanih u Uredbi

ako je nužno, uzdržavana osoba mora odluci priložiti prijevod

izvršenje presude provodi u skladu sa zakonodavstvom zamoljene države članice

presuda ni pod kojim uvjetima ne podliježe preispitivanju u pogledu merituma u zamoljenoj državi članici

troškovi primjene Uredbe nemaju prednost pred naplatom dospjelog uzdržavanja.

U članku 56. Uredbe utvrđeni su postupci koji su dostupni uzdržavanim osobama. U nekim slučajevima tim postupcima nisu obuhvaćene samo odluke u državama članicama, nego i u trećim zemljama.

Uzdržavana osoba može:

zatražiti od države članice priznanje i proglašenje izvršivosti odluke donesene u drugoj državi

pokrenuti postupak za utvrđivanje uzdržavanja u zamoljenoj državi članici

spojiti taj postupak s postupkom za utvrđivanje roditeljstva

pokrenuti postupak za utvrđivanje uzdržavanja u zamoljenoj državi članici kad se pokaže nemogućim ostvariti priznanje ili izvršenje presude donesene u drugoj državi članici

zatražiti izmjenu odluke donesene u zamoljenoj državi članici

zatražiti izmjenu odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica.

Na te postupke primjenjuju se zakon i propisi o nadležnosti zamoljene države članice, osim ako su u Uredbi propisana drukčija rješenja. U takvim slučajevima uzdržavanoj osobi pomaže i predstavlja je središnje tijelo ili neko drugo javno tijelo ili osoba koje je imenovala zamoljena država članica.

16 Obvezuje li tu državu članicu Haški protokol iz 2007.?

Da, Portugal obvezuje Haški protokol iz 2007. Stoga se na presude u postupcima povezanim s uzdržavanjem donesene u Portugalu primjenjuju sljedeće odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.: članci 8. i 13. te od 17. do 22.

17 Ako državu članicu ne obvezuje Haški protokol iz 2007., koji će se zakon primjenjivati na zahtjev za uzdržavanje prema pravilima međunarodnog privatnog prava? Koja su odgovarajuća pravila međunarodnog privatnog prava?

To je pitanje bespredmetno zbog pozitivnog odgovora na prethodno pitanje.

18 Koja su pravila za pristup pravosuđu u prekograničnim slučajevima unutar EU-a u skladu sa strukturom poglavlja V. Uredbe o uzdržavanju?

U portugalskom nacionalnom zakonodavstvu – **Zakonu br. 34/2004** – postoje propisi o pravnoj pomoći koji su jednaki onima utvrđenima u poglavlju V. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008.

Sljedeće fizičke osobe imaju pravo na pravnu pomoć ako mogu dokazati da su u nepovoljnom ekonomskom položaju:

portugalski državljani i građani Europske unije

stranci i osobe bez državljanstva s valjanom dozvolom boravka u državi članici Europske unije

stranci bez valjane dozvole boravka u državi članici Europske unije, ako se zakonima njihovih država podrijetla isto pravo daje portugalskim državljanima osobe kojima je domicil ili uobičajeno boravište u državi članici Europske unije koja nije država članica u kojoj će se voditi postupak (prekogranični sporovi).

U nacionalnom zakonodavstvu propisana je primjena sljedećih kriterija za ocjenjivanje nepovoljnog ekonomskog položaja fizičkih osoba:

Podnositelji zahtjeva čiji je relevantni dohodak kućanstva u svrhu pravne pomoći jednak ili manji od tri četvrtine referentne stope za socijalnu pomoć ne mogu snositi nikakav iznos troškova postupka te bi im trebalo imenovati izvršitelja i pružiti besplatnu pravnu pomoć.

Podnositelji zahtjeva čiji je relevantni dohodak kućanstva u svrhu pravne pomoći veći od tri četvrtine i jednak ili manje od dva i pol puta veći od referentne stope socijalne pomoći mogu snositi troškove pravnog savjetovanja za koje se unaprijed plaća naknada, ali ne mogu odmah snositi troškove postupka i stoga dobivaju pravnu pomoć u obliku obročno plaćanja i imenovanja izvršitelja.

Ne smatra se da su u nepovoljnom ekonomskom položaju podnositelji zahtjeva čiji je relevantni dohodak kućanstva u svrhu pravne pomoći više od dva i pol puta veći od referentne stope za socijalnu pomoć.

Relevantni dohodak u svrhu pravne pomoći je iznos koji je rezultat razlike između vrijednosti potpunog neto dohotka kućanstva i vrijednosti relevantnog umanjenja za pravnu pomoć (kriteriji za izračun tih vrijednosti propisani su zakonom).

Smatra se da su osobe koje žive u istom kućanstvu kao podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć dio istog kućanstva.

Ako podnositelj ili bilo koji drugi član njegova kućanstva ima novac na bankovnim računima i vrijednosnice kojima se trguje na uređenom tržištu čiji je iznos više od 24 puta veći od referentne stope za socijalnu pomoć, smatra se da podnositelj nije u nepovoljnom ekonomskom položaju, bez obzira na vrijednost relevantnog prihoda kućanstva u svrhu pravne pomoći.

U iznimnom slučaju i ako za to postoji opravdan razlog, podnositelj zahtjeva može zatražiti da se pri ocjenjivanju nepovoljnog ekonomskog položaja uzmu u obzir samo njegov prihod, imovina i tekući troškovi ili prihod, imovina i troškovi određenih drugih članova njegova kućanstva.

U slučaju spora s jednim članom kućanstva ili više njih pri ocjenjivanju nepovoljnog ekonomskog položaja uzimaju se u obzir samo prihod, imovina i tekući troškovi podnositelja zahtjeva ili podnositelja i određenih drugih članova kućanstva, ako to zatraži podnositelj zahtjeva.

Ako u određenom slučaju voditelj službe socijalne sigurnosti odgovoran za donošenje odluke o dodjeli pravne pomoći shvati da bi primjena kriterija iz prethodnih odlomaka prouzročila očito uskraćivanje pristupa pravu i sudovima, on može u obrazloženom rješenju donijeti drukčiju odluku od one koja bi proizašla iz primjene prethodno navedenih kriterija.

Zahvaljujući pravnoj pomoći, stranka se može savjetovati s odvjetnikom kako bi dobila tehničke informacije o određenom sporu prije pokretanja ili osporavanja sudskog postupka.

S druge strane, pravna pomoć može se pružati u sljedećim oblicima:

oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i ostalih troškova povezanih s predmetom

obročno plaćanje sudskih pristojbi i ostalih troškova povezanih s predmetom

imenovanje pravnog zastupnika i plaćanje njegovih naknada

imenovanje pravnog zastupnika i obročno plaćanje njegovih naknada

imenovanje izvršitelja za provedbu mjera izvršenja (primjerice zapljene).

Pravnom pomoći obuhvaćeni su posebni troškovi koji nastaju zbog prekogranične prirode spora.

Stoga ako državljanin druge države članice podnese molbu za pravnu pomoć u postupku za koji su nadležni portugalski sudovi, pravna pomoć uključuje troškove prijevoda, tumačenja i putne troškove osoba koje će doći na raspravu kad je njihovo pojavljivanje pred sudom obvezno i/ili ako sud smatra da inače neće biti saslušani.

Ako zahtjev za pravnu pomoć podnese portugalski državljanin radi pokretanja postupka za koji su nadležni sudovi u drugoj državi članici, pravna pomoć obuhvaća potporu prije parnice do pokretanja postupka u drugoj državi članici te troškove prevođenja zahtjeva i ostalih dokumenata.

Ako je primatelj pravne pomoći neuspješan u postupku, sustav za povrat predujmova i troškova koje je platila stranka koja je uspjela u postupku isti je za sve navedene kategorije pojedinačnih korisnika, bez diskriminacije.

Međutim, u nacionalnom pravu postoje propisi kojima se pruža manje opsežna pravna pomoć od one predviđene u poglavlju V. Uredbe i stoga se moraju njome dopuniti.

Maloljetnici su u Portugalu oslobođeni plaćanja pristojbi ako ih zastupa državni odvjetnik ili odvjetnik kojeg je imenovao sud.

Maloljetnici ili njihovi pravni zastupnici oslobođeni su i plaćanja troškova u žalbenim postupcima protiv odluka koje se odnose na primjenu, prilagodbu ili prekid uzdržavanja koje su donesene u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike.

Stranke u postupcima iz sudske nadležnosti za maloljetnike i postupcima povezanim sa statusom osobe oslobođene su plaćanja sudskih pristojbi unaprijed. U skladu s nacionalnim zakonodavstvom osoba postaje punoljetna kad navrší 18 godina.

Međutim, plaćanje sudskih pristojbi unaprijed ne može se tražiti u postupcima koji se pokreću na portugalskim sudovima na koje se primjenjuje Uredba. To je slučaj kad se postupci odnose na djecu ili odrasle osobe, bez obzira na vrstu postupka i bez obzira na to preklapa li se zahtjev za uzdržavanje sa zahtjevom povezanim sa statusom osobe (članak 44. Uredbe).

U takvim postupcima, ako podnositelj zahtjeva nema pravo na pravnu pomoć ili na besplatan postupak, sudska pristojba može se zahtijevati samo na kraju. Osim toga, postupci iz članka 56. Uredbe koji se odnose na obvezu roditelja da osiguraju uzdržavanje za dijete mlađe od 21 godine (članak 46. Uredbe) trebali bi biti potpuno besplatni.

Navedene odredbe Uredbe izravno se primjenjuju i njima se proširuje opseg pravne pomoći propisane nacionalnim zakonodavstvom.

19 Koje je mjere donijela ova država članica kako bi osigurala funkcioniranje aktivnosti opisanih u članku 51. Uredbe o uzdržavanju?

U skladu s navedenim člankom 51. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. Glavna uprava za pravosuđe, kao portugalsko središnje tijelo, pruža pomoć u postupcima propisanim u Uredbi i u tu će svrhu poduzeti sve primjerene mjere.

Izvršni direktor posebno je odgovoran za sljedeće:

slanje i primanje takvih zahtjeva

pokretanje ili olakšavanje pokretanja postupaka pred nadležnim sudom

prema potrebi, pružanje ili olakšavanje pružanja pravne pomoći

pomoć u pronalaženju obveznika uzdržavanja

pomoć u prikupljanju relevantnih informacija o dohotku i imovini obveznika uzdržavanja

poticanje pronalaženja prijateljskih rješenja radi dobrovoljnog plaćanja uzdržavanja posredovanjem, mirenjem ili sličnim postupcima

olakšavanje redovitog izvršenja odluka o uzdržavanju, uključujući moguće zaostatke isplata

olakšavanje naplate i brzog prijenosa naknada za uzdržavanje

olakšavanje pribavljanja pisanih ili ostalih dokaza

pružanje pomoći pri utvrđivanju roditeljstva ako je to potrebno za naplatu tražbina za uzdržavanje

pokretanje postupka ili olakšavanje pokretanja postupka radi ostvarenja potrebnih privremenih mjera čija je svrha osigurati ishod neriješenog zahtjeva za uzdržavanje

olakšavanje dostave pismena.

Kako bi ostvarila te ciljeve, portugalska država, a osobito Glavna uprava za pravosuđe kao središnje tijelo, donijela je sljedeće mjere:

povisila je broj pravnika i administrativnog osoblja za primanje i prenošenje molbi sastavljenih u skladu s Uredbom

sad je na raspolaganju i obiteljski izmiritelj

uspostavila je na svojim internetskim stranicama odjeljak posvećen isključivo međunarodnoj pravosudnoj suradnji u građanskim i trgovačkim stvarima u

kojemu se mogu pronaći informacije o obvezama uzdržavanja, upute o dokumentima i obrascima potrebnima za pokretanje postupaka propisanih u Uredbi te

upute za popunjavanje standardnog obrasca u kojemu se navodi iznos dugovanja

na zahtjev prosljeđuje molbu za pravnu pomoć nadležnim tijelima

prosljeđuje molbe nadležnim nacionalnim sudovima

prevodi dokumente potrebne za obradu zahtjeva kad je Portugal zamoljena država

traži informacije i dokaze od nacionalne policije, administrativnih i poreznih tijela te tijela za imigraciju i kontrolu granica o tome gdje se obveznik uzdržavanja

nalazi i o njegovoj imovini

kad je riječ o mirenju, ako je obveznik uzdržavanja pozvan pojaviti se pred središnjim tijelom ili stupiti u kontakt s njim, ono ga mora upoznati s molbama za

utvrđivanje, prilagodbu ili naplatu uzdržavanja i sa svim mogućim scenarijima, osobito onima koji su najkorisniji za obje stranke, radi poticanja dobrovoljnog

plaćanja.

Upozorenje

Informacije sadržane u ovom informativnom članku nisu obvezujuće za točku za kontakt, sudove ni druge subjekte i tijela. Potrebno je pročitati i važeće zakonodavstvo. Ono podliježe redovnim ažuriranjima i promjenama u tumačenju na temelju sudske prakse.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Posljednji put ažurirano: 15/01/2024

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.